

YHTEENVETO LUTHERISTA III

Väinö Hotti

MARTTI LUTHER
10.11.1483 – 18.2.1546

SINUN SANASI ON TOTUUS

Kooste, referointi, kuvat ja tehosteet:
Väinö Hotti

”Re – formaatio merkitsee kirkon uudistamista siten, että palataan alkuperäiseen, verrataan nykytilannetta lähtökohtaan ja katsotaan siitä käsin, missä ollaan menossa...Jos nyt sitten kysymme, mikä tämä ´alkuperäinen`, tämä nykykirkon tilanteen mittapuu, niin se on luonnollisesti se apostolinen kirkko, jota Uusi testamentti kuvaa...´anakainoosis` (Room.12:2...tarkoittaa uudistumista siten, että palataan alkuperäiseen, verrataan nykytilannetta lähtökohtaan ja sen mukaan korjataan kulkua” (Perusta 6/90, Rimpiläinen).

22. Yksin Kristus

”Sydämessäni näet vallitsee tämä ainoa oppi: Kristuksen usko. Siitä minun jumaluus-opillinen ajatteluni öin ja päivin lähtee, sen kautta kulkee ja siihen palajaa; ja siitä huolimatta tunnen käsittäneeni vain mitättömiä, vaivaisia aakkosentapaisia, ikään kuin sirpaleita siitä viisaudesta, joka on niin korkea, niin laaja, niin syvä” (Gal.kirj.sel. s.7).

”Katsokoon kukin itseensä; minä tunnustan omasta kohdastani: niin usein kuin minä olen löytänyt Raamatusta vähemmän kuin Kristuksen - en ole koskaan tullut kylläiseksi; niin usein kuin minä olen siitä ollut löytävinäni enemmän kuin Kristuksen – en ole ollut koskaan köyhempi kuin silloin. Niin näyttää minusta todella, ettei Jumalan Pyhä Henki tiedä enempää eikä tahdo tietää enempää kuin Jeesuksen Kristuksen” (Kares, Luther, s.431).

”minä olin päättänyt olla teidän tykönänne tuntematta mitään muuta paitsi Jeesuksen Kristuksen, ja hänet ristiinnaulittuna” (1. Kor.2:2).

OLAVI KARES

24.3.1903 – 6.10.1988

23. Luther ja jumalanpalvelus

*”Hän pelkäsi ahtaita kaavoja ja pyrki siihen, että välttämättömässä reformaatio-työssä säilyisi terveellinen vapaus. Hänelle oli todella henki pääasia ja muodot sivuasia. Hän ymmärsi, että uusi henki luo vähitellen uudet muodot ilman, että tarvitsee ahdistavaa pakkoa käyttää. Hän ei koskaan pitänyt kaavamaisista jumalanpalvelusmenoista. Ja on hyvin merkittävää, että **mitä vanhemmaksi hän tuli, sitä enemmän hän niitä pelkäsi.** Hän näki vaaran, että seuraava sukupolvi ehkä alkaisi enemmän kiivailla kirkonmenojen kuin lihan kuolettamisen puolesta” (Kares, Luther, 151, 152).*

*”Luther luotti liikaakin siihen, että evankeliumin henki vähitellen sisäisestä pakosta muuttaa muodot. Kun v.1525 Wittenbergissä otettiin käytäntöön Lutherin ”Saksalainen messu”, niin **jumalanpalvelusjärjestys sen mukaan liittyi pääkohdissaan vanhoihin tapoihin.** Edelleen säilytettiin katolinen tapa kohottaa siunatut ehtoollisaineet kansan edessä Kristuksen kuoleman muistoksi. Samoin säilytettiin mm. kynttilät ja messupuku. Edellinen tapa todella vähitellen hävisi, mutta messupuvut olivat niin hyvää ainetta, että **ne ovat eräiden luterilaisten kirkkojen piirissä nyt (1944) jo***

kestäneet yli neljäsataa vuotta ja näyttävät omaavan Fenix – linnun taidon uudistua tuhkasta entistä ehommiksi. Mitähän Luther olisi arvellut, jos hän olisi sielunsa silmillä nähnyt, että uskonpuhdistuksen luoman kirkon papit vielä 1900 – luvulla (vielä 2000 – luvullakin; VHn huom.) pitävät tiukasti kiinni vanhasta muodosta ja esiintyvät messupuvuissaan jonkinlaisina kuriositeetteina muinaisilta ajoilta” (153,154).

”Luther uskoi, että kirkolliset olot järjestyisivät itsestään, kunhan vain julistus oli oikeaa ja kun seurakunnissa suoritettaisiin tarkastuksia” (Pinomaa, Kuka Luther todella oli, s.37).

24. Työn etiikka

”Jokainen elämäntehtävä oli Jumalan antama: kelmollisesti suoritettu karjanhoitotyö oli siveellisesti arvoltaan yhtä suuriarvoinen kuin munkin hartaudenharjoitukset ja papin messut. Elämän kutsumuksen oikeaan arvoon korottaminen on Lutherin uskonpuhdistuksen suurimpia lahjoja kristikunnalle” (Hjalmar Holmquist, Martti Luther, 37).

”Kun palvelustyttö hoitaa karjaa, äiti kasvattaa lapsiaan, käsityöläinen pitää huolta ammatistansa, renki hoitaa hevosiansa, pyöveli teloittaa suurroiston, niin voivat he kaikki kutsumukseensa vedoten sanoa: Jumala on sen tehnyt” (84).

GUSTAF JOHANSSON
10.1.1844 – 24.7.1930

UURAS SAARNIVAARA
17.2.1908 – 5.5.1998

25. Ekumenia

”Nathan Söderblomia (Upsalan arkkipiispana 1914 – 1931) on sanottu ”ekumeenisen liikkeen isäksi.”... Arkkipiispa **Gustaf Johansson** sanoi Söderblomille, kun tämä kävi

hänen luonaan: ”Kuule, Nathan, sinussa on antikristus, sinä ole antikristus” (Teologia ja Kirkko / 58, s.135). - Uuras Saarnivaara, Suuri Babylon, ss.22,23

”Kirottu olkoon kaikki rakkaus ja sopu, jonka säilyttämiseksi Jumalan sana täytyy vaarantaa” (Gal. kirj. sel. s.504).

”Ei, hyvä ystävä, älä tarjoskele minulle rauhaa ja yksimielisyyttä silloin, kun meiltä samalla häviää Jumalan sana, sillä siten olisi iankaikkinen elämä ja kaikki kadotettu. Tässä ei käy päinsä väistyminen tai kenenkään ihmisen mieliksi myönnytysten tekeminen. Sanan edestä on sen sijaan kaikkien väistyttävä, olkoonpa hän ystävä tai vihamies, sillä sitä ei ole annettu ulkonaisen maailmallisen yksimielisyyden ja rauhan tähden, vaan iankaikkisen elämän tähden. Sanan ja opin on synnyttävä kristillinen yksimielisyys ja yhteys. Jos se on yhtäläinen ja sama, seuraa varmaan kaikki muukin; ellei ole, ei tuloksena kuitenkaan ole mitään yksimielisyyttä. Älä siis tule minulle puhumaan rakkaudesta tai ystävydestä, jos sanasta tai uskosta tingitään...Kyllähän me mielellämme säilytämme ulkonaisen rauhan...mutta opin ja kristillisen yhteyden asiassa emme tahdo olla heidän kanssaan missään tekemisissä emmekä pitää heitä veljinä, vaan vihollisina, koska he tietoisesti pysyvät erheessään, ja me tahdomme taistella heitä vastaan hengellisessä kamppailussa. Perkeleellinen ja petollinen on se esitys ja vaatimus..., että yksimielisyyden tähden olisi väistyttävä jonkin verran ja hyväksyttävä jokin harha. Sillä tavalla perkele tahtoo vieroittaa meidät sanasta” (21. s. Kolm.j.ep.s., WA. 34, II, 387).

26. MARTTI LUTHER KONTRA ERASMUS ROTTERDAMILAINEN

MARTTI LUTHER
10.11.1483 - 18.2.1546

ERASMUS ROTTERDAMILAINEN
28.10.1466 – 12.7.1536

Monessa asiassa Lutherin ja Erasmusuksen ajatukset kävivät samaan suuntaan...Kumpikin antoi Raamatulle suuren arvon. Ja erikoisesti oli heillä yhteistä se, että he olivat hyvin monissa uudistusvaatimuksissa samalla kannalla. Silti on sanottava, että Erasmusuksen vaikutus Lutheriin on ollut verraten vähäinen...

Persoonallisuuksina Erasmus Rotterdamilainen ja Martti Luther olivat melkein pä toistensa vastakohtia. Ulkonaisesti Erasmus ja Luther olivat kyllä kulkeneet jossakin määrin samoja teitä.

Erasmuskaan lapsuus ja nuoruus ei ollut onnellista ja sopusointuista. **Hän oli erään luostariin määrätyn miehen avioton poika**, mistä johtui, että hän oli kasvanut luostarissa. Ja aikansa siellä oltuaan hän taipui tekemään luostarilupaukset. Ne tulivat hänelle kuitenkin painostavaksi taakaksi ja synkensivät hänen nuoruudenaikansa, jopa koko hänen elämänsä. Eräiden suosijainsa avulla hän sittemmin onnistui vapautumaan luostarin kahleista. Siellä vietetty aika jätti kuitenkin lähtemättömät jäljet hänen sieluunsa. Mutta vaikka sekä Erasmuselle että Lutherille juuri luostari muodostui siksi vallankumouksen kouluksi, josta he lähtivät luomaan uutta aikaa, niin jo heidän murtautumisensa pois tuosta heitä molempia painostavasta vankeudesta osoitti heidän luonteittensa eroavaisuuden.

Voisi sanoa, että Erasmus oli kuin pieni laululintu, joka vapauden ikävässään pääsi pujahtamaan häkkinsä raosta, kun taas Luther oli kuin häkkiin pantu kotkanpoika, joka voimiensa kasvaessa tunsu vankilansa yhä ahtaammaksi, kunnes lopulta väkevällä voimallaan murskasi koko ahdistavan häkkinsä ja nousi rajuiin siiveniskuihin kohti korkeutta...

Erasmus helposti, kuin leikkien ikään kuin levitti jumaluusopilliset ongelmat toisten nähtäväksi ja selvästi ja havainnollisesti osoitti, miten ne voi saada ratkaistuksi.

Hän (Luther) oli taistelija ja mies sormenpäitä myöten...Siinä oli enemmän sydäntä mukana kuin viileällä Erasmusella. Friedell on sanonut sattuvasti, että **Erasmus ja hänen hengenheimolaisensa ainoastaan opettivat reformia, kun taas Luther elisen**. Juuri siinä, että Luther täytti kuohuvalla verellään teorian, oli hänen verraton omaperäisyytensä. **Erasmus oli pääasiassa terävä ja rohkea ajattelija.** "Luther oli suuri ihminen ja Erasmus oli vain suuri pää"...

Erasmus käsitteli kristillisiä opinkysymyksiä aivan kuin leikiten hienoinen ironinen hymy huulillaan, niin Lutherilla näytti niistä samoista asioista riippuvan sekä elämä että kuolema. (Olavi Kares, Luther, ss,451-453).

27. Uskonpuhdistus jäi kesken

Luther oli energinen mies - ja sai paljon aikaan. Kuitenkin hänenkin voimavaransa olivat rajalliset. Kun voimat alkoivat ehtyä, hän joutui turvautumaan ”hurskaksiin toiveisiin” (pia desideria):

”Luther luotti liikaakin siihen, että evankeliumin henki vähitellen sisäisestä pakosta muuttaa muodot” (Kares, Luther, 153).

”Oi saavu jälleen Roomaan, on siellä hurmaavaa.” Itse asiassa yhteys Roomaan ei koskaan mennyt poikki: **”Syvyyden silkit ovat lujaa tekoa”** (Tuomenoksa). Aluksi katolinen kirkko pyrki voimakeinoin pysäyttämään Lutherin; Luther julistettiin kirkonkiroukseen. Sitten taktiikka muuttui ”seireenin lauluun”. Saatiin aikaan surkea ”vaihtokauppa”: Raamattu, Luther ja yleinen pappeus uhrattiin ja vaihdettiin ne messuun ja liturgiaan! Kirkko antautui portto-äidin hellään syleilyyn, Ilm.17:1.

”Kun v.1525 Wittenbergissä otettiin käytäntöön Lutherin ”Saksalainen messu”, niin jumalanpalvelusjärjestys sen mukaan liittyi pääkohdissaan vanhoihin tapoihin. Edelleen säilytettiin katolinen tapa kohottaa siunatut ehtoollisaineet kansan edessä Kristuksen kuoleman muistoksi. Samoin säilytettiin mm. kynttilät ja messupuku. Edellinen tapa todella vähitellen hävisi, mutta messupuvut olivat niin hyvää ainetta, että ne ovat eräiden luterilaisten kirkkojen piirissä nyt (1944) jo kestäneet yli neljäsataa vuotta ja näyttävät omaavan Fenix – linnun taidon uudistua tuhkasta entistä ehommiksi” (Kares, Luther, ss.153,154).

Osmo Tiililä viitoittaa tien kirkon uudistumiseen:

”Koska se (luterilainen kirkko) ei ole, kuten Rooma opettaa omastaan, sine macula et ruca, sen on alati tarkistettava kulkutietään: ecclesia semper reformanda est” (Tiililä, Kristilliset kirkot ja muut yhteisöt, s.262).

Tämän ”tarkistuksen” luterilainen kirkko on lyönyt pahoin laimin. Oikeastaan tarkistuksia on suoritettu tiheästikin, mutta ”maailman” ja ”kansan” mukaan. Tämä taas ei ole raamatullista eikä luterilaistakaan!

Luterilainen kirkkolaiva on viime vuosina purjehtinut ”karilta karille”. Poliitiikka tuli kirkkoon 1970 – luvulla, naispappeus hyväksyttiin 1986, epäonnistunut raamatunkäännös 1992. Tänäpäin homous on työntymässä kirkkoon. Nämä kaikki ”uudistukset” ovat kirkon historian surullisia ja häpeällisiä uudistuksia. Kansankirkko on ne hyväksynyt ”kansan painostuksesta”. Kirkon uskovat jäsenet ovat olleet näiden uudistusten ”takuumiehinä”. Tää ”korutont` on kertomaa”.

LASSE MARJOKORPI (teh.VH)

”Uskonpuhdistus 1500-luvulla tähtäsi juuri evankeliumin vastaisten piirteiden poistamiseen kirkosta” (Marjokorpi, Kirkon kuoleman sairaus, teh.VH; s.20).

”Jumalanpalvelus kaavoittui ja konkretisoitui hellenististen kulttien tapaiseksi esteettis-mystiseksi liturgiaksi” (mt. s.16).

”jumalanpalveluksen kehittyminen kaavamaiseksi juutalaisuudesta ja pakanallisista kulteista saatuja liturgisia muotoja sisältäväksi” (18).

*”Lutherin periaate: **ecclesia semper reformanda**, seurakuntaa on alati uudistettava” (24).*

”Alkuseurakunta muistutti järjestykseltään meidän aikamme vapaita seurakuntia, kun taas kansankirkko on vasta myöhemmin muotoutunut organisaatio” (25).

*”Sillä, jonka mielestä hyvä sanoma Kristuksesta on tärkein asia, joka on saatettava kaikkien ihmisten tietoisuuteen, **on tuskin aikaa paneutua liturgis-mystisiin menoihin, jotka epäilemättä juontavat juurensa keskiajan synkimmästä sydäimestä**” (77).*

*”Osallistuminen kirkollisiin muotoihin ja menoihin ei pelasta ketään. Tämä tulisi myös niiden muistaa, jotka **liturgisen jäykkäkouristuksen vallassa** kaavailevat kirkon uudistamista jumalanpalvelusmenoja rikastuttamalla” (87).*

*”Lutherin mukaan seurakunta on todella **uskovien yhteisö**. Epäilemättä Luther kääntyisi haudassaan, jos tietäisi, että hänen nimeään kantavassa kirkossa opetetaan, että kirkkoon ja sen toimintoihin liittyy jotakin salattua pyhyttä, josta kaikki mukanaolijat pääsevät osallisiksi uskovatpa sitten tai eivät” (87).*

JUMALA OMPI LINNAMME

1. JUMALA OMPI LINNAMME JA VAHVA TURVA AIVAN,
ON MIEKKAMME JA KILPEMME AJALLA VAARAN, VAIVAN
SE VANHA VAINOOJA, KAVALA, KAUHEA, ON KIIVAS KIUKKUINEN
JA JULMA, HIRMUINEN. VAIN HERRA HÄNET VOITTA.
2. ON TURHA OMA VOIMAMME, VÄÄRYYDEN VALTAA VASTAAN.
ME TURMAN VALLAT VOITAMME HERRASSA AINOASTAAN.
HÄN, KRISTUS, KUNINGAS, ON VOITONRUHTINAS, LYÖ JOUKOT
HELVETIN, NE TALLAA JALKOIHIN, JA VOITON MEILLE SAATTAA.
3. MAAILMA VAIKK` OIS TÄYNNÄNSÄ, PIMEYDEN ENKELEITÄ,
PÄÄLLEMME SYÖSTEN PÄÄNÄNSÄ, HE EIVÄT VOITA MEITÄ.
NE RAIVOTKOHOT VAAN, JA SYÖSKÖÖT KIUKKUAAN, NE SAANEHET
JO ON HERRALTA TUOMION. YKS SANA HEIDÄT KAATAA.
4. SE SANA SEISOO VAHVANA, HE EI VOI SITÄ KESTÄÄ.
KUN KANSSAMME ON JUMALA, KEN MEILTÄ VOITON ESTÄÄ.
JOS VEIS HE HENKEMME, OSAMME, ONNEMME, NE HEIDÄN
OLKOHON, VAAN MEIDÄN IÄT ON, JUMALAN VALTAKUNTA